‘Het blijft mensenwerk’

‘Bij invoering van centrale regie voor het zuiveringsbeheer valt of staat alles met het draagvlak op de werkvloer, centrale regie betekent verantwoordelijkheid delen.’

Een paar jaar geleden was ik in een ver groot land in Azië. Een deel van de hoofdstad had riolering en er was een rioolwaterzuivering (rwzi) ter grootte van een paar miljoen i.e. De installatie van het type voorbezinking en bellenbeluchting was 35 jaar oud, werd nauwelijks onderhouden en functioneerde slecht. De slibverwerking deed het niet en het stonk er als een oordeel, vooral ’s zomers bij 40 °C. De rivier waarop het effluent werd geloosd zat vol slib en was over een afstand van 100 kilometer dood en giftig. Op de rwzi werkten 145 mannen en vrouwen, inclusief tuinlieden, keukenpersoneel, medisch personeel en bewaking, ook wel techneuten en technologen. In drie ploegen, ook in de weekends was er personeel. Tien jaar geleden was een ander redactielid van Neerslag op dezelfde plaats en de toestand was toen ook al zo.

Er zijn waterschapsmanagers, óók sommigen met verstand van zuiveringsinstallaties, die denken dat alle rwzi’s in Nederland binnen 20 jaar worden bestuurd vanuit één centrale regiekamer en dat ze nagenoeg allemaal onbemand zullen zijn. Met bovenstaande heb ik twee totaal verschillende voorbeelden van het bedrijven van afvalwaterzuiveringen neergezet. Volgens mij is het ene niet goed en deugt het andere niet. In Azië komt de situatie voort uit een fout systeem zonder visie en ontwikkeling. In Nederland lijken lieden met de technische mogelijkheden op hol te slaan, waarbij ze de menselijke kwaliteit en hun belangen vergeten.

Marco Mons

Een paar dagen geleden was ik op de rwzi van Apeldoorn in de centrale regiekamer van het waterschap Vallei en Veluwe i.o. en sprak er met de procesregisseur Marco Mons over het hedendaagse zuiveringsbeheer aldaar.

Marco heeft als scheepswerktuigkundige tot twintig jaar geleden gevaren op nieuwe hektrawlers en daar kennisgemaakt met de toen modernste besturingstechnieken. De overgang naar het waterschap Veluwe en de zuiveringsinstallatie Harderwijk was voor hem qua techniek een stap terug. Qua stap in zijn carrière was het een goede stap: hij begon als klaarmeester/onderhoudsmedewerker, maakte als teamleider de scheiding mee tussen beheer en onderhoud en leerde tijdens de veelvuldige reorganisaties alle aspecten van de zuiveringsprocessen en -techniek kennen.

Zijn uitspraken aan het begin van dit artikel typeren zijn realistische houding ten aanzien van modernisering in het zuiveringsbeheer: nieuwe besturings- en communicatietechnieken maken heel veel mogelijk, de menselijke factor blijft nodig, ook op de zuiveringsinstallaties. Zoals gebruikelijk bij een interview begin ik ons gesprek met de wat-, wie-, waar- en waaromvragen, dus:

„Marco, procesregisseur, wat kun je hier op de centrale regiekamer allemaal doen?"

„Op afstand alle rwzi's en gemalen van het waterschap Vallei en Veluwe besturen. Maar we doen het niet. De eindverantwoordelijkheid voor het product ligt hier. De basisprocesvoering ligt bij de zuiveringstechnici op de installaties. Zij draaien mede aan de knoppen, zij zijn verantwoordelijk voor de dagelijkse bedrijfsvoering en de juiste procesgegevens. Hiërarchisch vallen zij onder hun leidinggevenden, de teamleiders, deze zijn ook verantwoordelijk voor de begroting. Wij in de centrale regiekamer controleren en optimaliseren het geheel en maken de rapportages, hebben de contacten met de handhavers, en regelen de slibtransporten en de energieafzet. Onze operators hebben altijd nauw contact met de klaarmeesters, ze gaan regelmatig naar de installaties toe om zo nodig veranderingen in het proces te bespreken".

„Waarom moest het anders?"

„Aanleiding is de visie geweest ten aanzien van vergaande onbemande rwzi's, de voortgaande complexiteit van de processen, de technische mogelijkheden en de wens om beter overzicht van de resultaten te hebben én minder noodzaak om hoogopgeleiden op de rwzi's te hebben."

„Hoe gaat het in de praktijk?"

„Het systeem draait vanaf 2010. Het functioneert in samenwerking met de zuiveringstechnici. Het is een groeiproces, waarin we nog het een en ander moeten implementeren. Het gaf eerst wel onrust, ook omdat het samenviel met de voorbereiding van de fusie van de twee waterschappen."

„Wat betekent het voor de medewerkers op de zuiveringsinstallaties?"

„De klaarmeester/zuiveringstechnicus maakt steeds meer plaats voor techniek op afstand, er komt meer scheiding tussen taak en verantwoordelijkheid. Dat wordt soms als bedreiging gezien, maar biedt ook kansen, zoals bijvoorbeeld doorgroeimogelijkheden. Wij worden ook gezien als kenniscentrum en back-up voor de zuiveringstechnici op de rwzi's. Dat geeft bij praktijkproblemen ook vertrouwen, dat is ook gedeelde verantwoordelijkheid."

„Wat betekent het voor jou?"

„Dat ik binnen de regiekamer vijf procesoperators aanstuur en nauw samenwerk met de daar aanwezige technologen, met alles wat bij die functie hoort. Binnen de afdeling Beheer Waterketen heb ik tevens de rol van procesmanager."

„Welke kennis blijft nodig op de rwzi?"

„Op de installaties zullen altijd middelbaar opgeleide medewerkers nodig blijven met UTAZ- en P&N-opleidingen. Ze zullen de processen moeten kunnen begrijpen, metingen doen en de meetresultaten interpreteren. Ze zullen de installaties moeten kennen om een belangrijke rol te kunnen spelen als er onderhoud gedaan wordt."

Het was een prettig gesprek, duurde twee uur en ging over nog veel meer dan wat in dit artikel is opgetekend. Marco, bedankt.

Herman Letteboer, redactie Neerslag.